

Del I

Besvar tre (3) av følgende spørsmål:

1. Hva er henholdsvis kollektive og private goder, og hva er de to dimensjonene som skiller dem fra hverandre?

Den ene dimensjonen er ekskluderbarhet – om du kan nekte noen å nyttiggjøre seg godet. Den andre dimensjonen er rivalisering – om det kan være konkurranse mellom flere tilbydere av godet, eller mellom de som bruker godet. Private goder er goder som omsettes på markedet, der brukere kan ekskluderes hvis de ikke betaler, og der det er konkurranse – rivalisering – mellom flere tilbydere. Kollektive goder er goder der brukere ikke kan ekskluderes, og der det er urealistisk å ha flere alternative tilbydere. Gode eksempler er gatelys og nasjonalt forsvar. Gode studenter bør ha fått med seg at eksistensen av kollektive goder er det klassiske økonomiske begrunnelsen for statsdannelse.

2. Hvordan mente Kingdon at endringer i en problemindikator kan bidra til at et problem løftes opp på den politiske dagsorden?

Dette er hentet fra John Kingdons flerstrømsanalyse (multiple streams framework). Indikatorer på problemer kan komme fra oppdatert statistikk, evalueringsrapporter eller andre kilder til informasjon om problemstillinger i samfunnet. Endringer i en indikator kan bli løftet frem av en politisk entreprenør som ønsker å fremme et politisk forslag i tråd med dette problemet. Studenten kan få et pluss for å nevne at noen indikatorer kommer regelmessig (regelmessig oppdatert statistikk), mens andre er enkeltstående (bestilte evalueringsrapporter for eksempel).

3. Hva menes med begrepet «evidens» i offentlig politikk?

Evidens er en kunnskapsbank av kvalitetssikrede studier om erfaringene med en gitt politikk, et gitt tiltak eller en behandlingsform (innenfor medisin/helsepolitikk). Noen studenter vil antagelig resonnerer rundt evidensbasert politikk, men dette er ikke nødvendig for en god vurdering. Det sentrale er at ikke all kunnskap kvalifiserer som «evidens».

4. Hvordan skilte Richard Matland mellom politisk, symbolsk, administrativ og eksperimentell strategi for iverksetting, ut ifra forskjeller i politikkenes innhold?

Studentene bør vise at det er tvetydighet og konfliktpotensial som skiller mellom de fire strategiene. Administrativ iverksetting skjer først og fremst ved videreføring og mindre justeringer i etablerte ordninger med bred støtte, som barnetrygd eller studiefinansiering. Eksperimentell iverksetting brukes for eksempel når staten gir kommunene anledning til å prøve ut ulike løsninger på kjente

problemer i offentlig politikk før forsøkene evalueres og gode løsninger spres (frikommuneforsøkene). Politisk iverksetting knyttes til reformer som vekker kontrovers og som er enkle å forstå i den forstand at det er rimelig klart for alle og enhver hva reformen består i, for eksempel privatisering av helsetjenester og kommunesammenslåingsreformer. Med symbolsk iverksetting er definisjoner uklare og gjennomføringen omdiskutert. En politikk er vedtatt, men det er lite eller ingen oppfølging og derfor stort rom for variasjoner i praktisk gjennomføring.

5. Hva mente Lowi med påstanden «policies determine politics»?

Påstanden innebærer at politiske prosesser – «det politiske spillet» – bestemmes av trekk ved politikken innhold. Dette er da en interessant motsetning til David Eastons modell, der det politiske systemet (politics) er en 'black box' som omdanner krav og støtte fra samfunnet til politiske beslutninger (policy). Lowi mente at omfordelingspolitikk kan være spesielt konfliktfylt, siden slik politikk kan mobilisere brede grupper og innebærer at noen vinner og noen taper på politikken. Et annet relevant eksempel fra pensum er moralpolitikk. Dette er enkelt forståelige saker som utløser argumenter om synd og moral, slik at det er lite rom for kompromiss og stort potensial for bred aktivisering.

Del II

Besvar én (1) av følgende essayoppgaver:

1. Hva er formålet med administrativ evaluering? Gjør rede for de viktigste formene for evaluering av offentlig politikk, og gi tenkte eller faktiske eksempler. Drøft noen sentrale utfordringer med å oppnå evalueringenes formål.

Studentene bør kunne skille mellom ex ante, underveis- og ex post evaluering. De bør også kunne si noe fornuftig om mål- og resultatevaluering, og problematisere vage mål, uforutsette virkninger, og manglende evne og vilje til å lære av evalueringsrapporter. Skarpe studenter kan få pluss for å skrive om programevaluering som alternativ til ren mål- og resultatevaluering.

2. Gjør rede for hva en fellesressurs er, og vis hva som er de spesielle samfunnsmessige utfordringene som preger fellesressurser. Diskuter hvordan reglene i rammeverket for institusjonell analyse og utvikling (IAD) kan brukes til å analysere forvaltningen av fellesressurser, og illustrer med eksempel fra aktuell politikk.

En fellesressurs er et gode der eksklusjon fra bruk ikke er mulig, og der forbruket av godet er rivaliserende (se kapittel 3). Typiske eksempler er et felles fiskevann eller det globale klimaet, hvor utfallet ofte er at individuell nyttemaksimering gir «allmenningens tragedie». IAD-rammeverket ble utviklet av Elinor Ostrom (s. 136 ff) for å legge til rette for kollektive beslutninger om fellesressurser gjennom målrettet institusjonelt design. IAD-rammeverket består av syv regler som muliggjør analyse av slike institusjoner, slik at endring i en eller flere regler kan gjøre det mulig å unngå allmenningens tragedie.

Mange vil nok skrive om klima- og miljøpolitikk, som er veldig passende. Gode studenter vil kunne vise at de forstår poenget med IAD-rammeverket, og kunne redegjøre for de syv beslutningsreglene

og hvordan de strukturerer beslutningssituasjonen. De bør kunne applisere disse reglene på en beslutningssituasjon i aktuell politikk, for eksempel ved å vise hvilke posisjonsregler, informasjonsregler osv vi kan observere i den virkelige situasjonen. De aller skarpeste vil kanskje kunne analysere en beslutningssituasjon for å forklare manglende beslutningsevne/dårlig utfall etc ved å vise til reglene, men dette er ikke påkrevet for et godt resultat.

3. En «rasjonell» tilnærming til utforming av offentlig politikk kan være at myndighetene først fastsetter hvilke mål som skal oppnås, og at myndighetene deretter velger de virkemidlene som er best egnet til å oppnå disse målene. Presenter en slik modell for politiske beslutninger, og drøft kritiske og alternative tilnærminger (flere enn én). Illustrer drøftingen med tenkte eller faktiske eksempler fra norsk eller internasjonal politikk.

Læreboken presenterer den klassiske, beslutningsteoretiske innfallsvinkelen til rasjonelle beslutningsprosesser, og går deretter gjennom flere kritiske og alternative tilnærminger til å forstå politiske beslutninger. Dette inkluderer Lindbloms inkrementalisme, March og Olsens begrensede rasjonalitet, begrepet «stiavhengighet» samt flere tilnærminger fra sosiologisk og historisk institusjonalisme. Studentene forventes ikke å gå gjennom alle disse tilnærmingene. Sensor oppfordres i stedet til å vurdere oppgaven på eget grunnlag, ved å legge vekt på studentens forståelse av begrepene som presenteres, samt studentens evne til å fremsette et forståelig og sammenhengende resonnement.